

Eru vit petti frægari, enn nazi-týskararnir?

Vit hjálpa ekki nútíðar KZ-fangunum

- Onkur lesari hefur biðið okkum prenta hesa grein, sum stóð í Bergmáli í desember 1987. Greinin, sum danin, Morten Andersen, hefur skrivað, er enn eins aktuell.

Hann hefur tosað við eina íranska gentu, sum fær hann at hugsa um, hvussu vit frælsu, penu og góðu menniskjuni í vesturheiminum hjálpa teimum neyðstøddu aðrastaðni. Niðurstøðan er syndarlig:

Ein íransk genta, eg kendi, segði mær um eina kvinnu í einum íranskum fongsl, sum var pind við einum dustsúgvara.

»Við einum dustsúgvara?«, hugsaði eg. Hvussu í allari víðu verð pínir tú fólk við einum dustsúgvara? Væl hevði eg høyrð um, at fangavörðarnir har niðri neyðtöku fangarnar við flöskum o. ø. Men tó skilti eg ikki hvussu dustsúgvarin kundi nýtast í slíkum sambandi. Tað visti seg seinni, at gentan meinti við eitt strúkijarn. Hon dugdi ikki so væl danskt.

Teir høvdu skrivað »hurra! fyrri Khomeini« á bróst hennara við sigarrett-glóðum. Síðan nýttu teir strúkijarnið til at brenna ryggin og armarnar. Bert tí hon hevði striðst fyrri sín- um hugsanum um eitt betri Íran.

Jomfrúr ikki dripnar

Fyri at gera tað lættari, kunnu vit kalla gentuna, eg tosaði við, Parvenah. Á íranskum merkir tað firvaldur. Hon er eins vøkur og skroyppilg, sum tann finasti firvaldur tú kanst hugsa tær. Hon hevur sjálf sitið í fongsl. Og sjálf sæð 12 - 13 ára gamlar gentur verið pindar. Hon sigur at tað ringasta var, tá tær róptu á gud teirra ella foreldrin. Tí har var

eingin gudur og eingi foreldur.

Parvenah hevur eisini sagt mær um, hvussu hon varð tvungin til at siggja vinkonur sínar avrettaðar. Fyrst vórðu tær neyðtöknar. Tí Khomeini lesur í koranini, at ein jomfrú kann ikki avrettast. Tí verða tær, kvøldið fyrri, giftar við einum fangavörði. Við presti og øllum. Sami fangavörður er næsta dag við til at drepa hana. Um teir ikki lata ein av hennara samfangum gera tað, við hótanini um annars sjálf at verða dripin. Hesin framferðarháttur verður nú mest nýttur millum teir manliga fangarnar.

Sjálv gjalda kúluna

Dagin eftir at kvinnuligur fangi er skotin, fer fangavörðurin, sum varð giftur við henni, heim til foreldur hennara og gevur teimum tað symbolsku gávuna, sum siður er at ein maður eigur at geva konuni eftir brúðarnáttina. Samstundis fáa foreldrin rokningina fyrri tey 2 - 6 skotini, sum vórðu nýtt til at skjóta dótrina við.

Alt hetta hevur fingið meg betur at skilja, hví so nógv fólk rýma úr Íran, og til at spyrja meg sjálvan, hvat vit sum tjóð kunnu gera fyrri at hjálpa íranarum.

Tomið geglini!

Hví siggja vit ikki hetta fyrri okkum: Flogvøllurin í Teheran ein sólskinsdag, seinnapart. Á vøllinum standa tvey hvítmálað flogfær hjá SAS við reyðum krossum málaðum á síðurnar. Tað stuna fleiri hundrað politiskir fangar út til hvørt flogfær - hjálpur úr íranskum fangatippum og undan bødli-

num. Við júkandi áheitanum hevur tað eydnast dosnuk sendistovuni at yvirtala Khomeini, ella hvør tað nú er, sum ræður í Íran, um at fangarnir eins væl kunnu royna at skapa sær eina betri tilveru í Danmark, sum at verða skotinir í íranskum fangatippum. Flogfærini fara úr Íran og verða móttikin í Kastrup við flogggum og blómum av hundratals túsdur døgum, ið eru erpnir av, at teirra land á henda hátt ger hvat tað kann fyrri at øll menniskju á jørðini skulu hava eitt samúligt lív.

Dagin eftir fara flogfærini aftur til Íran eftir fleiri fangum. Og tá fangatippini har eru tømð fyrri politiskir fangar, verður farið til Chile, Sovjet-samveldið, Suðurafrika og til øll onnur lond, har fólk verða mishandlað, tí tey ikki hava »røttu hugsani- na«.

Eg skilji ikki hví, men lat meg fyrst skriva nakað um, hvussu eg havi fingið hesa hugsan.

Ber saman við jødafýningina!

Tað byrjaði við, at eg sá filmin »Shoah«, um jødafýningina undir seinna heimsbardaga í sjónvarpinum og fylgdi nakað við skivingini í bløðnum aftaná. Eitt av tí, sum ofta varð ført fram, var, at tað var skelkandi, at so mong bert høvdu hugt at, hóast tey væl vísu, hvat fyrst í fangalegunum. Í einstøkum førum varð hetta samanborið við støðuna í dag. Hetta var hóast alt tað sum eyðkendi orðaskiftið.

Harafurat sá eg ein film í svenska sjónvarpinum um Raoul Wallenberg, og hvussu hann bjargaði nógvum jøðum í Ungarn við at geva teimum svenskan ríkisborgararétt.

Sum Wallenberg og Bernadottes!

Og so segði Parvenah mær, at hon hevði fingið at vitað úr Íran, at teir nú har niðri vóru farnir at avretta í stórum hópgravum. Júst sum nasistarnir í Týsklandi undir kríggnum. Í einum býi í Suðuriran skuldu verða dripin 700 fólk fyrri tveimum vikum síðani. Hetta kann jú sjálfandi vera slatur. Men sjálvt um vit draga 50% frá, er støðan kortini eins álvarslig. Og leggja vit hesi trý tingini saman, er tað eg finni út av, at vit - um vit vilja vera »bekent« við at vera eitt fólk, sum vil hava samkenslu og hjálpa øllum, sum hava tað verri enn vit - í øllum førum eiga at hjálpa teimum politisku fangunum í Íran eins og Raoul Wallenberg gjørdi fyrri ungarsku jøðarnar.

Ella sum Folke Bernadottes gjørdi fyrri donsku friheiliskemparunum í týsku fangalegum móti endanum av kríggnum, júst fyrri somu sök.

Bestu heilar at hugsa

Tey fyrstu árin tá íransku flóttarfólkini komu henda vegin, varð roynt at vekja hesa hugsan. Men tað er eins og at tey, sum tosaðu mest fyrri flóttarfólkanna sök, í dag mest forsvara, at Danmark »sjálfandi bert kann húsa nøkrum fáum flóttarfólkum«. Her er tað trupulleikin kemur. Tíðin er ikki til verju. Eitt álöp á fasismu, sum skaðar flóttarfólk, má vera á rættari leið.

Ein slíkan hátt kunnu vit nýta í samband við flóttarfólkaspurningin, við t. d. at spyrja, hvat vit kunnu gera fyrri t. d. at hjálpa teimum túsdum av fólk, sum líða í fongslum Khomeinis. Og eg veit ikki, um vit á henda hátt koma nakran veg. Men eg haldi, at vit kunnu krevja av okkara stjórn, at hon setur teir bestu diplomatisku heilarnar at hugsa, um hetta uppskotið er nakað vert.

Vit neyðars eftirmáli- okkara frælsi ævugt?

Gera vit einki fyrri at hjálpa hesum neyðars fólki, kann eftirtíðin spyrja okkum, sum vit spyrja grannarnar hjá Auschwitz: **HVÍ HJÁLPT- U TIT IKKI???**

Lat okkum koma burtur frá at tosa so smálga, um vit eisini skulu geva flóttarfólkum friðskjól, sum hava verið í fleiri londum, áðrenn tey eru komin higar. Men í staðin vera glað hvørja ferð við siggja eitt menniskja, sum t. d. er sloppið undan barbarinum í Íran. Hvør veit, nær tað verða vit, sum fáa trupulleikar við mannarættindunum???

Nógv fólk í heiminum - einar 15 milliónir - liva sum flóttarfólk. Hjá nógvum eru umstøðurnar eins ringar, sum í KZ-legunum hjá Hitleri - tey biða eftir einum pí-nufullum deyða. Eru vit eins ring, sum Hitler-týskararnir, ella hví gera vit so lítið fyrri at hjálpa???

Ja!

Setið kross

Eg vil fegin gerast limur í **SU** ☐

Eg vil fegin fáa meiri at vita um **SU** ☐

Frímerki

SU - Sosialistiskt Ungmannafelag í Føroyum
Argjavegur 26
Argir
Postsmoga 76
110 Tórshavn